

Bratsun I. L. The knowledge society – noosphere thinking. This article describes the peculiarities of knowledge society. The role of education at the present stage of historical development is shown. The attention is focused on noosphere thinking in knowledge society.

Key words: education, knowledge society, noosphere thinking, globalization, society.

Брацун И. Л. Общество знаний – ноосферное мышление. В статье дана характеристика и раскрыты особенности общества знаний, показана роль образования на современном этапе исторического развития. Акцентируется внимание на ноосферном мышлении в обществе знаний.

Ключевые слова: образование, общество знаний, ноосферное мышление, глобализация, общество.

Стаття надійшла до редакції 03.11.14

УДК 047.2

Л. П. Чернова

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СОЦІОПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР СУЧАСНОЇ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ

У статті проаналізовано соціально-психологічні аспекти сучасної наукової картини світу. Обґрунтовано тезу про те, що сучасна картина світу здатна сприяти формуванню єдиного наукового світогляду в розумінні гуманістичної орієнтації розвитку людства, а також впливати на наукові дослі-

дження, навчально-виховні процеси в освіті й позитивне розв'язання глобальних проблем.

Ключові слова: наукова картина світу, суспільний розвиток, соціально-психологічна реальність, світогляд.

Постановка проблеми. Сучасний етап суспільного розвитку характеризується стрімкими змінами у різних сферах людської життєдіяльності. Кризовий і шоковий характер цих процесів об'єктивно зумовлює девальвацію *світоглядних орієнтирів, ревізію ціннісних орієнтацій та поведінкових моделей як окремих індивідів, так і цілих соціальних груп.* Через це актуальними завданнями сучасної соціогуманітаристики є подолання світоглядної дисперсії, ідейного ірраціоналізму та соціальної деструктивності шляхом відтворення *концептуальних засад цілісної синтетичної наукової картини світу.*

Аналіз історії науки засвідчує, що зміну парадигм наукової картини світу завжди супроводжували сумнів, психологічний дискомфорт, внутрішня невпевненість і глибокі психологічні переконання у власній правоті і значимості теоретичних побудов. Зважаючи на це, у сучасних умовах актуалізуються дослідження, спрямовані на розкриття суб'єктивних соціопсихологічних чинників, що позначаються на формуванні наукової картини світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриттю проблем формування сучасної наукової картини світу присвячено наукові дослідження таких авторів, як Авксентьев В. [1], Арутюнян М. [2], Грачов В. [3], Мікешина Л. [4], Уледов А. [5]. Проте соціопсихологічний вимір цієї проблематики має вкрай поверхневе і фрагментарне висвітлення, що й визначає актуальність пропонованої статті.

Метою статті є аналіз соціопсихологічного виміру сучасної наукової картини світу.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що наукова картина світу є результатом усебічного пізнання дійсності, опосередкованим досягнутим у суспільстві рівнем розвитку культури – науки, техніки, моралі, релігії, мистецтва, – і виконує низку важливих функцій, зокрема є матрицею особистості, що наповнюється культурологічним змістом – явищами, в яких вона задія-

на, опосередковує людські комунікації, сприяє виробленню програми практичної поведінки, орієнтації людини в горизонті соціальних подій, у реалізації прийнятого способу життя. Вирішальна роль у становленні картини світу належить предметно-практичній діяльності людей та науковим відкриттям і досягненням.

Завдання наукової картини світу полягає у відображенні найбільш загальних властивостей, закономірностей і тенденцій розвитку людського буття, трансформацій соціальних і світоглядних реальностей, у яких перебуває людство. Це обумовлює динамічний та варіативний характер її розвитку, адже вона доповнюється і збагачується новими науковими ідеями, уявленнями та концепціями, що враховують об'єктивні зміни сучасних суспільних реалій.

Вагомим фрагментом наукової картини світу є особистісний досвід, адже нове знання завжди несе на собі відбиток емоційних переживань та суб'єктивного сприйняття оточуючих реалій конкретного індивіда. У наш час людиноцентризм сучасної системи соціогуманітарних наук обумовлюється глибинними соціальними катаклізмами, що унаочнюють драматизм, трагедійність і проблематичність людського буття [2, с. 34]. На цьому тлі у наукових колах і на рівні буденної свідомості зростає усвідомлення унікальності життя, де спонтанні, афективні інтеракції можуть призвести до непередбачуваних, катастрофічних потрясінь і колізій.

Прогресивний розвиток як окремого індивіда, так і соціуму в цілому, що включає безліч специфічних соціальних взаємодій і відносин, значною мірою детермінований здатністю відмовитись від ціннісних настанов і орієнтацій, що провокують розрив міжособистісного спілкування, поглиблюють ескапістські мотиви життєдіяльності окремих індивідів і соціальних спільнот, зумовлюючи їхнє поступове виключення із соціуму. Через це принципово новий вимір наукової картини світу об'єктивно поєднує гуманістичні орієнтири і цінності, що враховують специфічні соціопсихологічні аспекти людської життєдіяльності.

Сучасна наукова картина світу набуває свого істинного вигляду лише в контексті цілісних, духовно-екзистенційних уявлень і переживань особистості,

що намагається не тільки пізнати світ, а й жити в гармонії з оточенням. Орієнтація на гуманістичні цінності стає нині центральною настановою пізнання та перетворення дійсності. Нова гуманітарно-наукова картина світу значно розширює можливості наукового пізнання не тільки соціально-гуманітарних, а й природних явищ і процесів, які сьогодні постають перед людством у перспективі найактуальніших проблем, тривог і сподівань початку третього тисячоліття.

У сучасній психології виділено кілька пізнавальних процесів, характерних для психіки людини, а саме: відчуття, сприйняття, мислення, уява і пам'ять.

Відчуття людини виступають матрицею її психічної діяльності. Вони знаходять свій вияв у вигляді специфічного продукту переробки соціальної інформації, що надходить із зовнішнього та внутрішнього середовища. Ця властивість є характерною для усіх живих істот.

Вагому роль у формуванні наукової картини світу, безумовно, відіграє така здатність індивіда, як сприйняття. Цю здатність можна визначити як сукупність дій, спрямовану на формування суб'єктивного цілісного образу конкретного об'єкту соціальної реальності.

Мислення людини є формою активної пізнавальної діяльності, що врегульовує її взаємовідносини із оточуючим світом. Взаємодіючи із оточуючим середовищем, людина набуває нових знань та навичок, які використовує при виробленні своєї поведінкової лінії.

Уява є специфічною формою людської психіки, формує уявлення людини про оточуючу реальність у вигляді системи образів та асоціацій.

Така властивість пізнавальної діяльності людини, як пам'ять, дозволяє фіксувати отриману соціальну інформацію із подальшою її переробкою та переоцінкою, що, своєю чергою, зумовлює появу і розвиток нових ідей та уявлень про світ [5, с. 34].

Пізнавальна діяльність людини як специфічна соціопсихологічна реальність дозволяє формувати принципово нові засади сучасної наукової картини світу через єдність наукових теорій і результатів її соціальної практики. Зва-

жаючи на тенденції до єдності природничого і соціально-гуманітарного знання, відкритою аксіологізацією та зростаючою роллю людського чинника, актуальним є становлення сучасної гуманітарно-наукової картини світу. Стає зрозумілим, що сучасна картина світу здатна сприяти формуванню єдиного наукового світогляду в розумінні гуманістичної орієнтації розвитку людства, а також впливати на наукові дослідження, навчально-виховні процеси й позитивне розв'язання глобальних проблем.

Сучасна картина світу здатна сприяти формуванню єдиного наукового світогляду в розумінні гуманістичної орієнтації розвитку людства, а також впливати на наукові дослідження, навчально-виховні процеси в освіті й позитивне розв'язання глобальних проблем.

Висновки. Аналізуючи соціопсихологічний вимір сучасної наукової картини світу, можна виявити, що вона є втіленням ідеї про постійні зміни й багатоманітність нових проекцій, в яких провідну роль відіграють невизначеність, розпливчастість і самоорганізація. Наявність в ній таких особливостей як багатомірність, лабільність, неточність вказує на глибокі зміни в методології формування новітньої моделі. Тому в сучасній філософії та методології науки значно акцентується увага на переосмисленні способів вираження змістовного знання. В руслі глобального еволюціонізму й синергетики, наукова картина світу здатна виявляти свій евристичний і ціннісний потенціал.

Як подальші напрями дослідження перспективними автор вважає розкриття тенденцій змін парадигм в структурі сучасного наукової картини світу.

Список використаних джерел

1. Авксентьев В. А. Роль национально-культурной картины мира в мировоззрении современного человека / В. А. Авксентьев // Лингводидактические и семантические проблемы изучения национально-культурной ценностной картины мира. – Ставрополь : Изд-во СГУ, 2002. – С. 3–7.

2. Арутюнян М. Мироззрение и образование: становление новой парадигмы / М. Арутюнян // Высшее образование в России. – 2004. – № 12. – С. 32–37.
3. Грачев В. Д. Негативные характеристики мышления (социально-философский анализ) / В. Д. Грачев. – Ставрополь : Изд-во СГУ, 1998. – 175 с.
4. Микешина Л. А. Ценностные предпосылки в структуре научного познания / Л. А. Микешина. – М., 1990. – 210 с.
5. Уледов А. К. Актуальные проблемы социальной психологии / А. К. Уледов. – М. : Мысль, 1981. – 93 с.

References

1. Avksent'ev V. A. The Role of National-Cultural World View in the Outlook of Modern Man / V. A. Avksent'ev // Lingvodidactic and Semantic Problems in the Study of National and Cultural Value Worldview. – Stavropol : SSU, 2002. – P. 3–7.
2. Arutyunyan M. The Worldview and Education: the Emergence of a New Paradigm / M. Arutyunyan // Higher Education in Russia. – 2004. – № 12. – P. 32–37.
3. Grachev V. D. The Thinking Negative Characteristics (Socio-Philosophical Analysis) / V. D. Grachev. – Stavropol : SSU, 1998. – 175 p.
4. Mikeshina L. A. Valuable Background in the Structure of Scientific Knowledge / L. A. Mikeshina. – M., 1990. – 210 p.
5. Uledov A. K. Actual Problems of Social Psychology / A. K. Uledov. - M. : Thought, 1981. – 93 p.

Chernova L. P. The sociopsychological dimension of the modern scientific world view. The article analyzes the social and psychological aspects of the modern scientific world. It is noted that human cognitive activity as a specific sociopsychological reality allows to create fundamentally new principles of modern scientific picture of the world through the unity of scientific theories and the results of its social practices. It is noted that the current picture of the world can promote the de-

velopment of a scientific outlook in the sense of humanistic orientation of human development. The thesis that the modern view of the world can promote the development of a scientific outlook in the sense of humanistic orientation of human development, as well as influence the research, teaching and educational process in education and positive solution of global problems is substantiated.

Keywords: *scientific world view, social development, social and psychological reality, worldview.*

Чернова Л. П. *Социопсихологическое измерение современной научной картины мира. В статье проанализированы социально-психологические аспекты современной научной картины мира. Обоснован тезис о том, что современная картина мира способна содействовать формированию единого научного мировоззрения в понимании гуманистической ориентации развития человечества, а также влиять на научные исследования, учебно-воспитательные процессы в образовании и положительное решение глобальных проблем.*

Ключевые слова: *научная картина мира, общественное развитие, социально-психологическая реальность, мировоззрение.*

Стаття надійшла до редакції 12.03.15

УДК 375

І. В. Шелудько

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ТЕХНОЛОГІЙ ДО НАВЧАННЯ ВАРІАТИВНИХ МОДУЛІВ
ХУДОЖНЬОГО СПРЯМУВАННЯ НА ОСНОВІ СПЕЦКУРСУ
«ХОМ (методика навчання варіативних модулів)»**